



RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

VII.7033.52.2016.AMB

Pan
prof. dr hab. inż. Jan Szmidt
Przewodniczący Konferencji
Rektorów Akademickich
Szkół Polskich
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Na skutek skarg obywateli Rzecznik Praw Obywatelskich powziął informację o nieuwzględnianiu przez polskie uczelnie wyższe w procesie rekrutacji wyników matury podanych w skali centylowej. **W związku z tym, w procesie rekrutacji nie bierze się pod uwagę stopnia trudności matury, który bywa różny w kolejnych latach.** Zdarza się zatem, że na studia dostają się osoby, które maturę zdawały w latach, gdy jej stopień trudności był niższy, a nie osoby, które uzyskały w bieżącym roku wysokie wyniki mierzone skalą centylową. **Skarżący podnoszą, że wartości procentowe nie zawsze są wyznacznikiem wiedzy osób zdających maturę w różnych rocznikach.**

Należy zauważyć, że obowiązek podawania wyników matur, również w skali centylowej w przypadku części pisemnej egzaminu, wynika z art. 44zzk ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2017 r., poz. 2198 ze zm.). W literaturze przedmiotu wskazuje się, że skala centylowa pozwala na „precyzyjne wskazanie, jaki jest poziom umiejętności i wiedzy danego ucznia na tle jego rówieśników wypełniających dany arkusz testowy” (zob. M. Pilch, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, LEX 2015). Ponadto, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich w swojej opinii w zakresie wprowadzenia od 2015 r. na świadectwach maturalnych wyniku w skali centylowej uznała, że „[w]prowadzenie tej dodatkowej skali uwolni szkoły wyższe od dotychczasowego dylematu odnoszenia do siebie surowych wyników kandydatów na studia rekrutowanych na podstawie wyników egzaminów maturalnych o istotnie różnym poziomie trudności – rekrutacja stanie się prostsza i bardziej obiektywna” (zob. Centralna Komisja Edukacyjna, *Informator o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*, Warszawa 2013, s. 19).

Z kolei art. 169 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2183 ze zm.) stanowi, że podstawą przyjęcia na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie są wyniki egzaminu maturalnego. **Ustawodawca, wskazując podstawę kwalifikacji na uczelnie wyższe, nie zawęży jej jedynie do wyników matury podanych w skali procentowej. Stąd uczelnie, w tym też uczelnie medyczne, w ocenie Rzecznika, winny w procesie rekrutacji uwzględniać oba rezultaty.** Warto podkreślić, że choć uczelnie wyższe posiadają dużą autonomię, także w zakresie określania warunków rekrutacji, to jednak autonomia ta nie może prowadzić do tworzenia zasad naruszających powszechnie obowiązujące prawo.

Należy pamiętać, że wśród konstytucyjnych praw i wolności przewidziana jest m.in. równość szans w dostępie do nauki¹. **Istniejące regulacje prawne formalnie realizują postulat zagwarantowania wszystkim kandydatom na uczelnie wyższe podobnych warunków rekrutacji. Jednak w praktyce omawiane rozwiązania nie są stosowane.** Wnioski te potwierdza analiza wybranych uchwał senatów uczelni wyższych dotyczących zasad rekrutacji na studia w kolejnym roku akademickim (zob. np. uchwała nr 54/2016 Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku z dnia 30 maja 2016 r. *w sprawie warunków i trybu przyjęć na studia na rok akademicki 2017/2018 w Uniwersytecie Medycznym w Białymstoku*; załącznik nr 2 do uchwały nr 63/2016 Senatu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach z dnia 25 maja 2016 r. *w sprawie: warunków, trybu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na poszczególne kierunki studiów prowadzone w języku polskim w Śląskim Uniwersytecie Medycznym w Katowicach na rok akademicki 2017/2018*; uchwała nr 107 Senatu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 31 maja 2016 r. *w sprawie warunków i trybu rekrutacji na pierwszy rok studiów w roku akademickim 2017/2018 w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu*; załącznik nr 1 do uchwały nr 60/V/2016 Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 25 maja 2016 roku *w sprawie: ustalenia szczegółowych warunków i trybu rekrutacji, w tym limitów przyjęć na pierwszy rok jednolitych studiów magisterskich oraz studiów pierwszego i drugiego stopnia w roku akademickim 2017/2018*). **W procesie rekrutacji opisanym w tych uchwałach nie uwzględnia się wyników matur w części prezentującej rezultaty w skali centylowej, a kwalifikacja kandydatów zasadniczo odbywa się w oparciu o ilość punktów zdobytych na egzaminie.**

Rzecznik dostrzegając nierespektowanie w praktyce wyników egzaminu maturalnego podanego w skali centylowej skierował wystąpienie do Ministra Zdrowia z prośbą o zajęcie stanowiska. W odpowiedzi Minister dokonując wykładni przepisów ustawowych wskazał, że „wynik egzaminu maturalnego przedstawiony w centylach ma jedynie charakter pomocniczy, mający na celu określenie pozycji danego abiturienta na tle całej swojej populacji, czyli wszystkich osób zdających w danym roku maturę z poszczególnych

¹ Zob. też wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z 1 września 2015 r. do Minister Edukacji Narodowej.

przedmiotów”. Dodatkowo Minister wskazał, że taką interpretację wspiera także fakt, że w rekrutacji na polskie uczelnie mogą wziąć udział także kandydaci posiadający tzw. maturę międzynarodową lub tzw. maturę europejską, których wynik podawany jest jedynie w skali procentowej. Ponadto w ocenie Ministra należy pamiętać, że wynik w centylach może być wysoki, nie tylko w przypadku bardzo dobrze zdanej matury, ale również w przypadku ogólnie bardzo słabego rocznika zdających maturę.

W ocenie Rzecznika dokonana przez Ministerstwo wykładnia prowadzi do pozbawienia znaczenia wyniku matury w części centylowej w procesie rekrutacji. Mimo więc jednoznacznego sformułowania powołanych wyżej ustaw, które nie zawężają znaczenia wyniku matury jedynie do wyniku procentowego, Ministerstwo nie uznaje za wskazanie uwzględnianie wyniku w skali centylowej w procesie rekrutacji.

W związku z powyższym, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2017 r., poz. 958) zwracam się do Pana Przewodniczącego z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w tej sprawie.

Załącznik 1

Do wiadomości:

Pan Jarosław Gowin
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa